

З. Л. Панькова

аспірант кафедри господарського та адміністративного права
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут»

ПРАВОВЕ ПОЛОЖЕННЯ ОРГАНІВ, ЯКІ ЗДІЙСНЮЮТЬ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ У СФЕРІ ЕКОНОМІКИ

Статтю присвячено аналізу правового положення органів, які здійснюють надання адміністративних послуг у цілому та у сфері економіки зокрема. Висвітлено поняття суб'єкта надання адміністративних послуг, його правове функціонування, наведено перелік органів, що надають адміністративні послуги у сфері економіки. На основі проведеного аналізу запропоновано рекомендації щодо покращення якості надання адміністративних послуг відповідними органами.

Ключові слова: адміністративна послуга, суб'єкт надання адміністративних послуг, державні органи.

Постановка проблеми. Однією із гострих проблем, що постала перед Україною на шляху європейської інтеграції, є забезпечення належного функціонування державних органів та органів місцевого самоврядування як суб'єктів надання адміністративних послуг. Головною метою держави є забезпечення прав та законних інтересів громадян. Належне надання адміністративних послуг державними органами та органами місцевого самоврядування є на сьогодні однією з ознак «сервісної держави». Для того, щоб Україна як держава працювала на благо своїх громадян, є необхідним наукове осмислення та практичне впорядкування наявної сукупності державних послуг, важливою складовою яких є адміністративні послуги, а головне – вироблення правового положення для належного функціонування суб'єктів надання таких послуг.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням питання функціонування органів державної влади та органів місцевого самоврядування як суб'єктів надання адміністративних послуг займаються такі українські дослідники: В.Б. Авер'янов, Р.В. Войтович, С.Д. Дубенко, І.Б. Коліушко, С.О. Кравченко, В.С. Куйбіда, Ю.О. Куц, В.П. Тимошук, В.М. Сороко, Ю.П. Сурмін, Ю.Л. Шаров та ін.

Метою статті є визначення правового положення органів, що здійснюють надання адміністративних послуг.

Виклад основного матеріалу. Послуга – це певне нематеріальне благо, яке надається однією особою (виконавцем) і споживається іншою

особою (замовником) у процесі вчинення виконавцем певних дій або здійснення певної діяльності [1, с. 343].

Ознаки послуг:

1) мають нематеріальний характер, а їхній результат не набуває врегульованого вигляду;

2) тісно пов'язані з особою виконавця та процесом вчинення ним певних дій (здійснення певної діяльності);

3) не збігаються із самими діями (здійснення діяльності) виконавця, а існують як окреме явище – певне нематеріальне благо [2, с. 146].

За Законом України «Про адміністративні послуги» адміністративна послуга – це результат здійснення владних повноважень суб'єктом надання адміністративних послуг за заявою фізичної або юридичної особи, спрямований на набуття, зміну чи припинення прав та/або обов'язків такої особи відповідно до закону [4].

З наведеного поняття можна зробити висновок, що надання, отримання адміністративної послуги, якість такої послуги, спосіб надання адміністративної послуги залежить від суб'єкта надання адміністративних послуг.

Відповідно до п. 3 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про адміністративні послуги» суб'єкт надання адміністративної послуги – це орган виконавчої влади, інший державний орган, орган влади Автономної Республіки Крим, орган місцевого самоврядування, їх посадові особи, державний реєстратор, суб'єкт державної реєстрації, уповноважені відповідно до закону надавати адміністративні послуги [4].

Органами виконавчої влади є:

- Кабінет Міністрів України;
- міністерства;
- інші центральні органи виконавчої влади: агентства, служби, інспекції;
- територіальні органи міністерств та інших центральних органів виконавчої влади;
- центральні органи виконавчої влади зі спеціальним статусом: Антимонопольний комітет України, Фонд державного майна України, Державний комітет телебачення і радіомовлення України;

– місцеві державні адміністрації: обласні та районні, а також Київська та Севастопольська міські, районні у містах Києві та Севастополі.

Іншими державними органами, які можуть надавати адміністративні послуги, є Національний банк України, регулятори у сфері природних монополій та суміжних ринків (наприклад, Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері комунальних послуг; Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації, та ін.).

Органами місцевого самоврядування є:

- сільські, селищні, міські ради, їх виконавчі органи (виконкоми та структурні підрозділи), місцеві голови;
- районні та обласні ради.

До посадових осіб, уповноважених надавати адміністративні послуги, належать, зокрема, державні реєстратори.

Порядок надання адміністративних послуг, обов'язки суб'єктів надання адміністративних послуг, основні вимоги щодо якості надання адміністративних послуг врегульовані Законом України «Про адміністративні послуги» [3].

Статтею 9 Закону України «Про адміністративні послуги» поверхово врегульовано порядок надання адміністративних послуг. Зазначено, що адміністративні послуги надаються суб'єктами надання адміністративних послуг безпосередньо або через центри надання адміністративних послуг.

Також зазначено, що деякі адміністративні послуги можуть надаватися через Єдиний державний портал адміністративних послуг.

На сьогодні число центрів надання адміністративних послуг зростає регулярно.

Центр надання адміністративних послуг – це постійно діючий робочий орган або структурний підрозділ місцевої державної адміністрації або органу місцевого самоврядування, у якому надаються адміністративні послуги через адміні-

стратора шляхом його взаємодії із суб'єктами надання адміністративних послуг [4].

Через центри надання адміністративних послуг надається більшість адміністративних послуг, що стосуються інтересів фізичних осіб, та досить значний перелік послуг, що стосуються інтересів юридичних осіб.

Якщо здійснювати поділ суб'єктів за сферами надання адміністративних послуг, то найменш законодавчо врегульованим та науково і практично недослідженим є надання адміністративних послуг у сфері економіки. Ці послуги належать до категорії послуг, що надаються суб'єктами надання адміністративних послуг – безпосередньо.

Перелік суб'єктів надання адміністративних послуг у сфері економіки є вичерпним, перелік послуг, що ними надається, також є вичерпним та, порівняно з іншими сферами, досить вузьким.

Одним із пріоритетних завдань публічної адміністрації є діяльність щодо забезпечення прав фізичних та юридичних осіб шляхом надання адміністративних послуг у сфері економіки. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України надає, наприклад, такі види адміністративних послуг:

- державна реєстрація проектів (програм) міжнародної технічної допомоги;
- видача реєстраційної картки проекту міжнародної технічної допомоги (після проведення державної реєстрації проекту);
- видача ліцензій юридичним особам та фізичним особам – підприємцям на право провадження таких видів господарської діяльності: експорт та імпорт дисків для лазерних систем зчитування, матриць; імпорт, експорт спирту етилового, коньячного і плодового;
- видача свідоцтв про акредитацію виконавця (юридичної особи – нерезидента) проекту міжнародної технічної допомоги;
- видача разових (індивідуальних) ліцензій на зовнішньоекономічні операції суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, до яких (або до їхніх іноземних контрагентів) застосовано спеціальну санкцію – індивідуальний режим ліцензування;
- інші, передбачені законодавством.

Ці адміністративні послуги у сфері економіки можливо отримати за місцем знаходження суб'єкта надання. Отже, перша проблема, з якою споживач має справу на шляху отримання тієї чи іншої послуги, – це відсутність доступно-

сті у регіонах. Причому не лише через те, що Міністерство є єдиним органом, що надає таку послугу; великим недоліком є те, що споживач обмежений в інформації щодо того, яким чином можна отримати одну із вказаних послуг.

До послуг, що надаються Фондом державного майна як одним із суб'єктів надання адміністративних послуг у сфері економіки, належать такі:

- ведення Реєстру концесійних договорів;
- видача рішення про розпорядження активами, що належать господарським товариствам;
- видача дозволу на відчуження державного майна;
- проведення експертизи доцільності реструктуризації підприємств, які мають стратегічне значення для економіки й безпеки держави;
- надання довідок із Державного реєстру суб'єктів оціночної діяльності;
- видача сертифікатів суб'єктів оціночної діяльності;
- інші, передбачені законодавством.

Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України забезпечує надання таких видів адміністративних послуг фізичним та юридичним особам:

- видача бланків енергетичних паспортів, надання методичної допомоги щодо оформлення та заповнення форм енергетичних паспортів підприємств, проведення їх аналізу;
- надання технічних вимог з ефективного використання природного газу для розробки проектної документації на будівництво об'єктів (підприємств), проведення навчань, конференцій;
- надання послуг із розробки норм питомих витрат паливно-енергетичних ресурсів;
- посередницька діяльність із забезпечення підприємств новітньою енергозберігаючою технологією, приладами та обладнанням;
- інші, передбачені законодавством.

Державна служба експортного контролю надає адміністративні послуги з:

- видачі посвідчення про реєстрацію суб'єкта підприємницької діяльності як суб'єкта здійснення міжнародних передач товарів;
- видачі висновку про можливість проведення переговорів, пов'язаних з укладенням зовнішньоекономічних договорів (контрактів) про здійснення міжнародних передач товарів військового призначення та подвійного використання;
- видачі дозволу на здійснення міжнародних передач товарів;

– інші, передбачені законодавством.

Зважаючи на те, що перелічені суб'єкти надання адміністративних послуг є органами, які самостійно безпосередньо здійснюють надання вичерпного переліку послуг, важливим для їх належного функціонування є забезпечення на рівні держави трьох простих принципів:

- принцип доступності;
- принцип універсальності;
- принцип комфортності.

Це означає, що необхідно вживати заходи для того, щоб вищезазначені адміністративні послуги у сфері економіки були доступними зацікавленому колу споживачів.

Для досягнення цієї мети необхідно:

- розробити та розмістити на офіційних веб-сайтах суб'єктів надання адміністративних послуг інформаційні карти, відеоролики, інструкції про перелік документів та способи їх одержання для отримання адміністративних послуг у сфері економіки;
- провести інструктаж та навчання консультантів, що працюють у центрах надання адміністративних послуг, стосовно того, що коли споживач звернеться за отриманням адміністративної послуги у сфері економіки, він на місці повинен мати можливість отримати доступну інформацію та консультацію, після чого міг би надіслати документи поштою та бути впевненим, що адміністративна послуга буде надана;
- забезпечити функціонування «гарячої лінії» суб'єктів надання адміністративних послуг у сфері економіки, які забезпечуватимуть доступ споживача до інформації, яка необхідна йому для отримання адміністративної послуги у сфері економіки.

Висновки і пропозиції. На сьогодні на рівні держави зроблено вагомі кроки для становлення, функціонування інституту надання адміністративних послуг. Однак із викладеного вище можна зробити висновок про прогалини та недоліки функціонування суб'єктів надання адміністративних послуг, зокрема, у сфері економіки.

З метою вдосконалення системи надання адміністративних послуг, приведення їх у відповідність із демократичними принципами та реалізації Закону України «Про адміністративні послуги» необхідно:

- забезпечити доступ громадян до інформації, необхідної для отримання адміністративних послуг;

– зменшити необґрунтовано тривалі терміни надання адміністративних послуг у сфері економіки;
– унеможливити існування необґрунтованих видів адміністративних послуг та їх «подрібнення» на окремі послуги.

Список використаної літератури:

1. Адміністративна процедура та адміністративні послуги. Зарубіжний досвід і пропозиції для України / авт.-упор. В.П. Тимошук. – К. : Факт, 2009. – 496 с.
2. Адміністративні послуги : [посіб.]. – Вид. 2-ге, доп. і доопрац. / [І.І. Бригілевич, С.І. Ванько, В.А. Загайний, І.Б. Коліушко, О.В. Курінний, В.О. Стоян, В.П. Тимошук, Д. Шиманке] ; за заг. ред. В.П. Тимошука. – К. : СПД О.М. Москаленко, 2011. – 432 с.
3. Космідайло В. Державні послуги: місце в системі державного управління та їх класифікація / В. Космідайло // Ефективна економіка. – 2013. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua>.
4. Про адміністративні послуги : Закон України № 5203-VI від 6.09.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5203-17>.

Панькова З. Л. Правовое положение органов, осуществляющих предоставление административных услуг в сфере экономики

Статья посвящена анализу правового положения органов, осуществляющих предоставление административных услуг в целом и в сфере экономики в частности. Освещено понятие субъекта предоставления административных услуг, его правовое функционирование, приведен перечень органов, предоставляющих административные услуги в сфере экономики. На основе проведенного анализа предложены рекомендации по улучшению качества предоставления административных услуг соответствующими органами.

Ключевые слова: административная услуга, субъект предоставления административных услуг, государственные органы.

Pankova Z. L. The legal status of agencies that provide administrative services in the economy

This article analyzes the legal status of carrying out of administrative services in general and economics in particular. The notion of the subject of administrative services, their legal operation, lists the agencies that provide administrative services in the economy. Based on the analysis offered recommendations to improve the quality of administrative services relevant authorities.

Key words: administrative services, subject of administrative services, public authorities.